

Higini Anglès y la «Obra del Cançoner Popular de Catalunya»

LUIS CALVO CALVO

Introducción

La presente comunicación tiene por objeto ser una contribución más al conocimiento de la obra total de Mn. H. Anglès; si fijamos nuestra atención en sus aportaciones a la «Obra del Cançoner Popular de Catalunya» es por varias razones:

1^a. Fue un trabajo más de Mn. Anglès en el campo de la recolección de la canción tradicional popular, considerándolo como una de las bases que más tarde le impulsaron a fomentar la «Sección de Folklore Musical» y las misiones etnomusicológicas del Instituto Español de Musicología¹.

2^a. Las experiencias de Anglès y su compañero de viaje, Pere Bohigas i Balaguer, nos informan de la situación de la canción popular en unas determinadas comarcas catalanas (Solsona, Berga), así como de los intereses de los recolectores; además, sus informaciones, sus vivencias, son un auténtico friso etnográfico de la sociedad rural catalana de las primeras décadas de nuestro siglo.

3^a. Responde al proyecto que desarrolla el Departamento de Antropología de la Delegación de Barcelona del CSIC, «Fuentes de la Etnología Catalana».

¹ El interés de Mn. Anglès por el tema fue permanente: ejemplos manifiestos de ello son, por ejemplo, investigaciones del calibre de *El "Llibre Vermell" de Montserrat y los cantos y la danza sacra de los peregrinos durante el siglo XIV*, en "Anuario Musical", 1955, vol. X, p. 45-77 o el espacio que dedica a la canción popular en su obra *España en la historia de la música universal*, Barcelona, CSIC, 1948.

Marco general

El romanticismo europeo, así como la Renaixença catalana, fijaron como una de las señas más cristalinas de identidad de los pueblos la música y, específicamente, la canción popular.

En Cataluña, ésta fue desde el siglo XIX, junto a la lengua, la literatura, el derecho, etc., uno de los elementos marcadores. La canción popular quedó íntimamente asociada a determinados valores, signos y símbolos de la catalanidad; así, el maestro J. Llongueras ya indicó en 1905 que:

L'ideal dels nostres cants (...) ells són el símbol de la llibertat de l'ànima del poble; ells són la veu d'aquesta ànima mateixa. Hem d'acostumar-nos a saber que les cançons són necessàries per la vida dels pobles. Hem de saber que nosaltres cantem per equilibrar la balansa de la nostra vida social (...) Ja ho veyeu, donchs, si n'és de trascendental y necessària l'obra nostra de les cançons (...) nosaltres, via enllà, ab la nostra fe de que som els visionaris de la ciutat nova y els apòstols de la moderna acció social².

La recuperación de este tesoro tradicional y popular³, amenazado de peligro de extinción por lo foráneo y por el mundo urbano-industrial que crecía día a día, generó todo un movimiento que tuvo como principal vector la necesidad de la recopilación de la canción popular.

Desde la Renaixença hasta la contienda armada de 1936, en Cataluña se dieron un buen número de iniciativas recolectoras; durante el siglo XIX, diversos autores ya publicaron sus recopilaciones: Milà i Fontanals, Aguiló, Briz, etc.⁴. El primer tercio de nuestro siglo, momento en el que Mn. Anglès trabajó directamente en los temas de la canción popular, ofrece una amalgama de esfuerzos individuales y colectivos entre los que cabe destacar:

² LLONGUERAS, J., L'ideal dels nostres cants, en *Revista Musical Catalana*, Barcelona, Orfeó Català, 1905, núm. 23, p. 213.

³ Recordar aquí las palabras de F. Pedrell: La obra, sí, la obra de arte patrio, aquella en que la materia primera se mantenga intacta, lleve impreso el sello particular y sea peculiar al carácter en la expresión lírica, popularice lo propio antes que imitar lo ajeno y pretenda afirmar: canto en la voz de nuestra música, en *Por nuestra música*, Barcelona, 1891, p. 11.

Sobre el carácter, sentido y obra de Pedrell, en su relación con el momento político-cultural de la Cataluña de finales de siglo, ver BONASTRE, F., «Felip Pedrell i el nacionalisme musical», *L'Aveng*, 1980, núm. 31, p. 20-24.

⁴ Sería necesario no olvidar en este momento la obra de J. A. Clavé y su obra en torno al canto tradicional y colectivo como fenómeno colectivo y sociológico; de los muchos escritos sobre él, ver el dossier Clavé, d'avui estant, *Serra d'Or*, diciembre de 1974, p. 75-90.

Las obras e iniciativas personales, siendo significativas las llevadas a cabo por Rossend Serra i Pagès, que desde su especialización en el estudio del folclore catalán hizo reiteradas llamadas a la elaboración del «Cançoner Popular de Catalunya»⁵, las de Aureli Capmany⁶ o las de Apel·les Mestres⁷.

El «Arxiu d'Etnografia i Folclore de Catalunya», entidad fundada por Tomàs Carreras i Artau en 1915 en el seno de su Cátedra de Ética de la Universidad de Barcelona; dentro de su vasto plan de acción, cuyo fin era, de forma global, la comprensión etnopsicológica de la cultura catalana, la canción popular jugó un importante papel. Ello fue así por la participación en las tareas del «Arxiu» de F. Pedrell⁸, la organización de ciclos de conferencias⁹, charlas puntuales¹⁰, o por la elaboración, dentro de la serie editada por el «Arxiu», de un cuestionario específico sobre la canción popular, realizado por R. Gerhard, gracias al cual, el «Arxiu» logró recopilar gran número de canciones tradicionales.

Además, el «Arxiu» organizó varias misiones etnográficas, realizadas, básicamente, por el secretario de la institución, J.M. Batista i Roca, participando en una de ellas Mn. Anglès, como ya se indicará.

La «Obra del Cançoner Popular de Catalunya» (OCPC)¹¹, realizada bajo los auspicios de la «Fundació C. Rabell i Cibils»; esta empresa, tuvo como objetivo primordial

⁵ SERRA i PAGÈS, R., El cançoner musical popular català, *Renaixement*, Barcelona, 1916, núm. 281, p. 289-292.

⁶ CAPMANY, A., El Folklore musical i l'excursionisme, *Excursions*, Barcelona, Ateneu Enciclopèdic Popular, 1918, núm. 38.

⁷ MESTRES, A., Parlem de la cançó popular, *Revista*, Barcelona, Orfeó Gracienc, 1925, núm. 89.

⁸ A destacar de su colaboración las conferencias que impartió, concretamente fueron dos:

1ª. Orientaciones sobre el Folklore musical. El criterio musical etnográfico en la clasificación. Las Cantigas de Alfonso el Sabio. Las influencias del Romance en el canto popular hispano.

2ª. La canción popular en los vihuelistas españoles seicentistas.

Ambas aparecieron reproducidas en la publicación del Arxiu, *Estudis i Materials*, vols. I y II, Barcelona, 1917 y 1918, respectivamente.

⁹ Durante el curso 1922 organizó el ciclo titulado «Estudis sobre la cançó popular a Catalunya.»

¹⁰ BARBERÀ, J., «Les variants en la cançó popular catalana», marzo de 1925.

¹¹ Para análisis pormenorizados sobre la OCPC se pueden consultar los distintos artículos aparecidos en el dossier dedicado a «Etnomusicología», editado en la *Revista Musical Catalana*, Barcelona, 1986, núm. 15, p. 28-37.

Asimismo, es interesante consultar el artículo de B. SAMPER, La investigación folklórica en la «Obra del Cançonero Popular de Cataluña», *Anuario de la Sociedad Folklórica de México*, 1945, México, 1947, vol. VI, p. 213-232.

la formació de l'arxiu de la cançó popular catalana per a utilitat d'investigadors estudiosos en l'avenir¹².

La OCPC fue la realización más importante en el campo de la recolección sistemática de la canción popular catalana, quedando organizada en base a una serie de concursos y de misiones etnomusicales; la importancia de estas últimas residía

no solament pel número extraordinari de materials recollits, sinó per les observacions interessantíssimes que els missioners han tingut avinentesa de fer entre la gent amb la qual treballaren (...) forma part del bagatge que han dut els qui han verificades les missions, la impressió fonogràfica de diverses cançons que servaran per sempre més el caire propi inimitable de molts cançonaires catalans; i demés l'abundosa informació folklòrica que a tota consciència han feta per tal d'apreciar tots els aspectes de la cançó recollida¹³.

Junto a esta serie de iniciativas, durante los años a los que nos venimos refiriendo, sin llegar a la elaboración programática que estos dos últimos intentos recopiladores tuvieron, deben destacarse también como iniciativas positivas las llevadas a cabo en el «Orfeó Català»¹⁴, los del «Esbart Folklòric» del «Ateneu Enciclopèdic Popular»¹⁵ o los propiciados por la «Secció de Folklore» del «Centre Excursionista de Catalunya».

La vinculació de Mn. H. Anglès a la recopilación de la canción popular catalana

Mn. Anglès inició sus recolecciones de música popular en torno a 1904-1905, en su tierra y población natales¹⁶; su encuentro con Pedrell consoli-

¹² *Butlletí del Centre Excursionista de Catalunya*, noviembre de 1922, núm. 334, p. 365.

¹³ *Ibid.*

¹⁴ En sus concursos de la "Festa de la Música Catalana" donde uno de los premios era el dedicado a la canción popular; por ejemplo, en el concurso de 1904 ganó el premio Joaquin Pecanins por su recopilación.

¹⁵ Ver *Excursions. Noticiari mensual de la Secció d'Excursions*, Barcelona, Ateneu Enciclopèdic Popular, 1918, núm. 39.

¹⁶ Sobre la relación específica de Mn. Anglès con la etnomusicología, ver CRIVILLÉ, J., Higiní Anglès, creador de l'etnomusicologia catalana, *Revista Musical Catalana*, Barcelona, febrero de 1988, núm. 40, p. 7-11.

dó todavía más este primer discurrir¹⁷. Así, cuando tuvo que abandonar definitivamente este tipo de trabajos, declaró que

Jo ara, un treball n'aparta un altre, ja no puc dedicar-me a continuar aquesta recerca per les meves terres. Com em plauria que sorgís un devot de la música per a fer-la! És la primera necessitat¹⁸.

Como decíamos, su encuentro con Pedrell fue determinante para él: Mn. Anglès quedó ligado de forma muy íntima a su maestro¹⁹; instalado ya en Barcelona, Mn. Anglès no dejó de recopilar canciones populares o informaciones varias sobre el «Comte Arnau», etc. Antes de participar en la OCPC, dos hechos interesantes nos informan de su vinculación al mundo de la canción popular y del folclore:

1º. Las conferencias que impartió en diversos centros, así por ejemplo, la que realizó durante el curso 1921-22 en el «Arxiu d'Etnografia i Folklore de Catalunya», en el ciclo antes citado *Estudis sobre la cançó popular a Catalunya*, y que llevaba por título *La cançó de treballada*²⁰.

2º. La salida de investigación etnográfica que realizó con J.M. Batista i Roca y Ventura Gassol a la Vall d'Àneu, en septiembre de 1921²¹.

Mn. Anglès y las misiones de recolección de la «Obra del Cançoner Popular de Catalunya»

Como ya se indicó, consideramos de un alto interés sumergirnos parcialmente en las anotaciones que Mn. Anglès escribió de su misión etno-

¹⁷ Una de sus primeras publicaciones fue *Els cants populars religiosos i el Novenari d'Ànimes, Vida Cristiana*, Barcelona, 1916, núm. 18, p. 443-448.

¹⁸ ANGLÈS, H., *Cançons del Camp i del Montsant, Revista del Centre de Lectura de Reus*, Reus, marzo 1928, p. 179.

¹⁹ Así, cuando Pedrell ya estaba enfermo de gravedad, Mn. Anglès declaró que «unes tristes lletres per a mi i de dolor profunda, m'obliguen a baixar a Barcelona: el Mestre Pedrell, el meu venerat i estimat pare en l'amor a la cançó nostra, és greument malalt i jo tinc que cuidar-ne. Baixo a Barcelona per veure com segueix i per mirar si necessitava quelcom», *Memòria de la missió de recerca de cançons i músiques populars, Materials*, Barcelona, OCPC, 1928, vol. I, fascículo 2, p. 226.

²⁰ También tenemos datada otra conferencia de Mn. Anglès (18 de diciembre de 1918) en el Ateneu Enciclopèdic Popular, titulada *Fecunditat, bellesa i espontaneïtat de la nostra cançó popular*, pero en el aviso publicado el citado día en el diario *La Veu de Catalunya*, figura como conferenciante J. Llongueras.

²¹ Ver Apéndice Documental núm. 1, en el que se presenta la carta que enviaron a Carre-

musical por las comarcas de Solsona y Berga, ya que a través de aquéllas se vislumbran aspectos interesantes sobre la canción popular (situación en estas comarcas, trasfondo ideológico de los recolectores e, incluso, ciertos aspectos de la organización sociocultural)²².

Con respecto a la situación de la canción popular, tanto Mn. Anglès como su acompañante Pere Bohigas tenían la sensación de que eran los últimos testigos de un tesoro que estaba desapareciendo, extinguiéndose rápidamente.

S'ha fet tard. Quinze anys enrera es veu que tot el país era ple de cançons; avui són recordades per molt poques persones i dintre de cinc anys no'n serà recordada cap. Estem recollint els últims degotalls d'una aigua a punt d'extingir-se. Quina responsabilitat pels qui haurien degut anys enrera venir a recollir el folklore poètic i musical català.²³

Innecesario sería citar aquí la intensidad de la vivencia de los dos recolectores en su trabajo de campo, mas permítasenos insertar el siguiente comentario de Mn. Anglès:

Embogits per heure la cançó que se'ns mor, tard com és, correm encara més amunt de muntanya fins a la darrera casa²⁴.

La vitalidad de la experiencia vivida quedó reflejada en descripciones saturadas de lirismo:

ras i Artau el 27 de septiembre de 1921, en la que se puede apreciar el trabajo que estaba llevando a cabo Mn. Anglès durante dicha salida etnográfica.

²² Unas de las tareas que los recolectores de la OCPC debían realizar era la descripción del "ambiente" de la canción popular; así, algunos de los hechos de la organización social impresionaron a Mn. Anglès, caso de la condición femenina:

«Les bones noies ens conten llur condició, la més inconsiderada, ja que es pot dir que la dona és tinguda com en temps d'esclavatge. Ella, demés de fer el menjar, tenir cura del vestir i altres deures de la casa, ha de donar menjar als porcs, als conills, a l'aviram, a les burres, a les ovelles en grans ramades; ella arplega herba i també la llenya per cremar, i ajuda a la sega i al batre dins les eres; i, si plou, mentre el mossos dormen, surt per prats i muntanyes a fer herba. I com això no fos res, ens deien: —Encara no podem menjar a taula. —amb ferida punyent, afegien encara: —Abans les dones érem els nius de cançons; ara, però, els cants se'ns acaben. Si així ens donem compte que sofrim els plors de la casa, i així treballem més que mosso de soldada, com volem que continuem aquells cants de l'antigalla?...—

»Aquesta raó és per a nosaltres la més forta per a témer la pèrdua de la cançó nostra. Les dones de muntanya han perdut, si més no, la vida reposada; avui el viure és un altre, fins en l'alta muntanya i en la Ribera Salada.» Mn. H. ANGLÈS, 1928, p. 224-225.

²³ Mn. H. Anglès y Pere Bohigas en carta a T. Carreras i Artau, Gisclareny, 1 de octubre de 1922. Ver Apéndice Documental núm.2.

²⁴ ANGLÈS, H., 1928, p. 223.

Ens endinsem per boscos, pugem, baixem muntanyes ¡ni ser vivent!... Per fi, ailà al lluny s'albira una casa de pagès; camps a través no parem fins a heure-la. Dues noies ens veuen des de dalt i corren a amagar-se bo i cridant: Mare, mare! —Escolteu; Déu vos guard!... Mireu, sabeu?... Som la gent de les cançons; correm aquests móns de Déu, hem vist la casa des de lluny, i aquestes parets i aquestes finestres ens pareixien boniques pel bell cantar. — Oh, oh! — dones i criatures esporugint-se; no saltres pujant fins a la taula de menjar com si en fóssim amos²⁵.

Para Mn. Anglès, la cançión popular era elemento destacado de una forma de vivir y concebir el mundo; era parte integrante de un «todo cosmológico» que tenía por una de sus características más sobresalientes la oralidad. La desaparición de ésta era para él una de las causas de la pérdida del cantar popular:

Eixíem de Tuxent amb un desconhort terrible. Aquelles velles, deu o vint anys enrera, eren pous de cançons; avui ja no sabien lligar les lletres, ni afinar quasi les tonades malgrat l'esforç que hi posaren; quant a les dones joves, quasi ni provar-ho, havien avorrit els cants de la vellúria²⁶.

La muerte de la oralidad conllevaba la ruptura del canal tradicional de comunicación de ideas, valores, etc.²⁷ de aquella sociedad; así, cuando Mn. Anglès y Bohigas se encontraron con una persona que atesoraba gran número de canciones, pensaron:

(...) que la Rita encara sap cançons i que, morta ella, mai més persona humana les repetirà per aquella muntanya. Els homes, ni segant canten, i els petits, jugant, corrent o pasturant, ni xiulen²⁸.

²⁵ *Ibid.*, p. 188.

²⁶ *Ibid.*, p. 208-209.

²⁷ Un ejemplo de la pervivencia en aquellos momentos de la oralidad como, entre otros aspectos, camino fundamental de endoculturación, se puede encontrar en el siguiente comentario de Mn. Anglès (*Ibid.*, p. 217-218): «Ni homes, ni cases, ni bèsties, res s'albira enlloc: aquella dona ens fa por i ens dóna fred. Continua contant-nos que, encara que siguin a pagès, també saben ser espavilats; i prou les veuen aquelles figures de senyora, vestida de seda vermella i verda, la qual amb mans juntes al pit i amb mantell de seda groga s'apareix a les dotze del migdia al bell cim de la muntanya, mantenint-se a quatre pams de terra i sostenint-se en l'aire. Encara veuen aquella gent un mirall molt gran que sol vé i sol marxa, aturant-se com sostingut per mà invisible damunt les pedres més altes. Senten els crits del mal caçador i de les figures fantàstiques que gisclen... Superticions que confirma el marit d'aquella dona, quan arriba de la treballada, el qual ens mira, com ella, de reüll i amb malfiança.»

²⁸ *Ibid.*, p. 214-215.

Así, poco a poco, Mn. Anglès fue constatando la desaparición de géneros propios de la canción popular...

Al redós de la casa, una colla de segadors van acabant la jornada; els preguntem per llurs cants de sega i de batre i de llaurar; no els coneixen tan sols. En Ramon Riu, fill de la Valldora, ens canta la cançó: *Si n'hi havia tres lladaires*, a la qual tots contesten; però, aquesta no és cançó de treball; la seva tonada és del fons comú; no duu pas el segell talment típic de les nostres cançons de treballada²⁹.

Ambos recolectores atribuyeron la desaparición de la canción popular y de la oralidad en aquella sociedad a tres razones:

Las condiciones socioeconómicas de los hábitats visitados: «si a una casa ens responen malagradosos, ni coratge tenim per contestar-los, de llàstima que ens fan. Aquella roca pelada quasi no els dóna blat ni patates, i per ço diuen amb profunda melangia: —Com voleu que cantem vivint així!»³⁰.

La *imagen* de la ciudad y el cambio que conllevaba los nuevos modos de vida: «Tot marxant, prou cridem els camperols; ells amablement es deixen vèncer; proven de cantar... i res. Ni aquells ulls, ni aquesta cara, ni aquella veu és possible que mai cantin. Viuen solitaris, voltats només de pins i bous i vaques i eugues de cria i ruques i porcs; saben que al món hi ha trens, i autos, i vapors, i ells ni camins, ni carreteres, ni terres de conreu tenen. No és possible un cant bell, donat que enyoren massa la vida de ciutat»³¹.

La *influencia* de la canción castellana, sinónimo de modernidad en aquel entonces: «Furgant, furgant, trobem que, en temps veils, de 20 a 30 anys enrera, quan els telers de mà donavem treball a tota la gent del poble, la cançó era rica, i bo i treballant, arreu es sentien els cants bells de la terra. Sant Llorenç, emperò, fou sempre com el centre dels pobles de la rodalia; i els fills de Sant Llorenç començaren a prendre's el luxe de baixar a ciutat i, per punt de fatxenda, duien sempre cançons novelles a la castellana i ja amb aire de *couplet*; l'orgull seu era escampar-les arreu, i així ens deien, els pobles veïns, que els de Sant Llorenç havien mort les cançons velles, i que eren els responsables d'haver-se introduït la cançó castellana»³².

Para finalizar, un breve apunte sobre algunos comentarios que Mn. Anglès realizó en estas anotaciones y que denotan el trasfondo ideológico que movía a muchos de los recolectores de la OCPC o de la canción popu-

²⁹ *Ibid.*, p. 192.

³⁰ *Ibid.*, p. 202.

³¹ *Ibid.*, p. 190.

³² *Ibid.*, p. 201.

lar, en general, trasfondo que delimita qué tipo de canciones debían recopilarse, qué área temática, etc. Así, cuando Mn. Anglès se refiere a un rapsoda popular, ya desaparecido, de la población de Gòsol, dice que

(...) ses cançons són molt buides i tenen molt poc de suc (...) Les seves cançons no traspuen la llegenda ni tenen fortitud, són quasi sempre de costums i coses locals; i si les cançons populars perduessin en aquells pobles, estem segurs que amb el transcurs del temps i després de passar pel cedàs i per l'acomodació popular, no quedaria rastre de quasi cap d'elles³³.

De esta forma, aparece ante nosotros la ya conocida división entre «canción popular» y «tradicional», rasgo importante para comprender el folclore musical catalán, que al igual que otros elementos (literatura, derecho, poesía...) colaboraron en la búsqueda, identificación, etc. de las *esencias* de la sociedad catalana.

Este «esencialismo» impregnó el trabajo de gran número de los llamados «misioneros de la canción popular» y folkloristas, como así queda patente cuando Mn. Anglès dice que «la vella sap cançons, i en sap de fastigosament verdes»³⁴ o cuando al referirse a un grupo de jóvenes dice:

En ésser ben de nit, amb desconhort punyent, podem contemplar una escena bàquica allà dins com una barraca. Això ens diu prou com les cançons van a la posta, fins en llocs talment de muntanya. Són els joves i noies d'aquelles cases asseguts per terra en una entrada que els fa de taverna (...) En veure'ns el cantaires, no paren de cantar sinó per dir-nos amb menyspreu: —Aquelles cançons que vostès suara apuntaven, ja no les volem; per beure i cridar a les vetilles de festa i a les diades majors, han d'ésser com aquestes que senten ara.— I així seguien fins qui sap l'hora³⁵.

En definitiva, consideramos que la participación de Mn. Anglès en diversas iniciativas en torno a la recolección de la canción popular catalana, es una muestra más de la amplitud de miras que tuvo en su andar por la senda de la ciencia musicológica.

³³ *Ibid.*, p. 204.

³⁴ *Ibid.*, p. 222.

³⁵ *Ibid.*, p. 194-195.

APÉNDICE DOCUMENTAL

1921, septiembre, 27. Barcelona.

J.M. Batista i Roca, Mn. Higini Anglès y Ventura Gassol escriben a Tomàs Carreras i Artau comentándole las incidencias de la salida etnográfica a los Pirineos.

Molt car Dr. Carreras,

Aquí he trobat a Andorra la seva postal q. agraeix. Tanmateix vrec millor exposar a l'estat de Barcea moviment per veure les pases de la Alpina.

La nostra excursió Protegeix en mig de gran entusiasme per part dels excursionistes, de les atencions dels explorats y del bon resultat de les recerques.

De la Vall d'Aneu, Mn. Higini ha recollit uns 300 melodies, y jo he trobat recollit uns 600 notes. Mn. Anglès pensa publicar el Cançoner de la Vall. Com q. En Joan pensa publicar també el seu estudi sobre la arquitectura popular de la Vall d'Aneu, pi's publicassin també les meves notes, podria fer-se un estudi monogràfic de la cultura popular de la Vall, q. sembla q. tindria cert interès y seria bonic de manara q. crec q. fora convenient per l' Arxiu q. aquesta publicació pogués esser feta bé i son nom.

Avançament molt bonic, y ja m'hi he arribat a Andorra.

Després d'una gran campanya, ja m'hi he arribat a Andorra.

Després d'una gran campanya, ja m'hi he arribat a Andorra.

Després d'una gran campanya, ja m'hi he arribat a Andorra.

Després d'una gran campanya, ja m'hi he arribat a Andorra.

M. Batista i Roca

El seu afectuós

Higini Anglès, Mn.

Ventura Gassol

1922, octubre, 1. Gisclareny.

Mn. Higiní Anglès y Pere Bohigas Balaguer escriben a Tomàs Carreras i Artau mientras realizan su misión recolectora para la "Obra del Cançoner Popular de Catalunya", indicándole sus impresiones sobre la situación de la canción popular en los lugares investigados.

Gisclareny 1/10/22

Apruànt per Carreras: Estem trescant la
 recolliment per aquestes muntanyes, les tra-
 tem com ven als pobles que falten al poble
 passat: apenes hi han rics de comarques
 i les poblacions són disperses. Però fa més
 fatigos al viatge. La collita per aquests
 deshabladors encontrada in poble i el que surt
 és, en gran part, repetició del que fem en
 els pobles de l'entorn. S'ha fet tard. Quin-
 ze anys enrera es ven que tot el país era
 ple de cançons; avui són recordades per
 moltes persones i dintre cinc anys no
 serà més que un cap. Estem recollint els al-
 ternants d'una aigua a punt d'ex-
 tinguir-se. Quina responsabilitat pels qui
 blaugen. Fiqat anys enrera venir a recollir
 el folklore, poètic i musical català.

La primera setmana s'hem dedicada
 quasi tota a fer l'entorn Nord de la comarca
 Bergadana: Pobla de Lillet i Castelló del Noya
 Aquest és país molt ric de cançons i ho
 hem fet molt bona repleja. Demis hem
 pot utilitzar el ferrocarril i la carretera.

A les esperances que nos despertaren
 aquesta pobla ha succeït la decepció
 d'aquest altre país. Pensem que l'itinerari
 fixat el tindrem aviat acabat i que
 per allí el 7 serem ja a Barcelona.

S'altra molt afectuosament en Batista.

Uns afms.
 Higiní Anglès, P.
 Pere Bohigas

"Arxiu d'Etnografia i Folklore de Catalunya", Departamento de Antropología, Institució Milà i Fontanals, Delegación de Barcelona del CSIC.